

Nejvyššímu soudu ČR
Burešova 20
657 37 Brno

prostřednictvím

Obvodního soudu pro Prahu 6
V. P. Čkalova 18
160 54 Praha 6 – Bubeneč

sp. zn. 16 T 86/2012

V Brně dne 13. 8. 2013

Dovolatelka: Zuzana Štromerová, nar.
bytem

Zastoupena: Davidem Zahumenským,
advokátem se sídlem Burešova 6, 602 00 Brno
DS: hcnmsc9

Dovolání
proti rozsudku Městského soudu
v Praze ze dne 29. 5. 2013 č. j. 6 To
162/2013-356
a proti rozsudku Obvodního soudu pro
Prahu 6 ze dne 27. 3. 2013 č. j. 16 T
86/2012-347

Elektronicky
Bez poplatku
Plná moc

1. Dovolatelka podává dovolání proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 5. 2013 č. j. 6 To 162/2013-356 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 27. 3. 2013 č. j. 16 T 86/2012-347, kterými byla shledána vinnou a odsouzena za usmrcení z nedbalosti dle § 143 odst. 1 a 2 trestního zákoníku.

2. Rozhodnutí napadá v plném rozsahu všech výroků, které nebyly odvolacím soudem zrušeny, a z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) a l) trestního řádu, neboť obě napadená rozhodnutí spočívají na nesprávném právním posouzení skutku a jiném nesprávném hmotněprávním posouzení a bylo rozhodnuto o zamítnutí odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, aniž by byly splněny zákonné procesní podmínky stanovené pro takové rozhodnutí.

3. Ve vztahu k výroku o vině namítá:

- a. nesprávné hodnocení otázky protiprávního jednání neboli porušení právní povinnosti jakožto pojmového znaku trestného činu (nesprávné právní posouzení skutku);
- b. nesprávné hodnocení otázky zavinění jakožto pojmového znaku trestného činu (nesprávné právní posouzení skutku);
- c. nesprávné hodnocení otázky příčinné souvislosti mezi jednáním a následkem jakožto pojmového znaku trestného činu (nesprávné právní posouzení skutku);
- d. vydání rozhodnutí v důsledku porušení procesních pravidel spočívajících v odepření procesních práv zakládajících nezákonnost rozhodnutí z důvodu porušení práva na spravedlivý proces;
- e. jiné nesprávné hmotně právní posouzení dané extrémním nesouladem mezi právními závěry a zjištěnými okolnostmi.

4. Soudy v napadených rozhodnutích a v řízeních, která jim předcházela, porušily její právo na řádnou obhajobu a na nestranné posuzování věci, jednostranně a nesprávně hodnotily provedené důkazy a bez přiměřených důvodů odmítly obhajobou navrhované doplnění dokazování, které mohlo přispět k správnému a úplnému hodnocení všech pro rozhodování relevantních skutečností či okolností.

5. Rozsudek Městského soudu v Praze byl předchozímu právnímu zástupci dovolatelky doručen dne 17. 6. 2013, dovolání je tedy podáváno včas.

Nesprávnost výroku o vině

Výrok o vině dovolatelky je nesprávný, neboť nebyly splněny předpoklady vzniku odpovědnosti neboli pojmové znaky trestného činu, jako je protiprávní jednání, příčinná souvislost mezi jednáním dovolatelky a škodlivým následkem (kauzální nexus) a zavinění.

Protiprávní jednání

Pojmovým znakem trestného činu usmrcení z nedbalosti dle § 143 trestního zákoníku u nekvalifikované skutkové podstaty (odst. 1) je obecně protiprávnost jednání nebo porušení obecné prevenční povinnosti, u kvalifikované skutkové podstaty (odst. 2) je to porušení důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení či funkce nebo uloženou podle zákona.

Ze skutkové věty rozsudku prvního stupně nelze rozpoznat, co konkrétně soud považuje za porušení povinností a co pouze konstatuje jako postup dovolatelky

během události. Soud prvního stupně nekonkretizuje žádnou právní povinnost stanovenou právním předpisem, kterou měla dovolatelka porušit.

Tak učinil až soud odvolací s poukazem na **§ 3 a 5 vyhlášky č. 55/2001 Sb., § 11 odst. 1, § 12 odst. 1, § 56 odst. 1 a 2 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu.**

Přičemž je třeba upozornit, že vyhláška č. 55/2001 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, **v daných ustanoveních vůbec neupravuje povinnosti porodní asistentky**, ale právo zaměstnanců na plat a příplatky. Obdobně **§ 56 zákona o péči o zdraví lidu je už asi deset let zrušen** a neobsahuje žádné ustanovení, které by upravovalo jakoukoli povinnost dovolatelky.

Dovolatelka si je vědoma, že se jedná pravděpodobně o překlepy v rozsudku, nicméně považuje to za dost výmluvnou ilustraci nedbalosti samotného soudu, který naopak za údajnou nedbalost neváhal snadno odsoudit ji, aniž by bylo splněno hned několik znaků trestného činu.

Soud měl patrně na mysli **vyhlášku č. 55/2011, o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků**, ve které jsou v § 3 a 5 vyjmenovány činnosti a kompetence zdravotního pracovníka a porodní asistentky. Zde ovšem nejde o povinnosti zdravotnického pracovníka v pravém slova smyslu, ale o výčet kompetencí vyplývající ze směrnic EU pro účely harmonizace práva a stanovení minimálních kompetencí zdravotnických pracovníků, které musí každý členský stát pro danou profesi zajistit. Povinnost může ukládat pouze zákon (čl. 4 Listiny základních práv a svobod). Vyhláška nestanoví zdravotnickému pracovníku povinnost provádět stanovené úkony, ale možnost je provádět. K jejich provedení musí být však splněny další podmínky, například svobodný a informovaný souhlas příjemce péče, pokud nejde o péči, kterou lze poskytnout bez souhlasu.

Co se týče zákona o péči o zdraví lidu, ten v § 11 odst. 1 stanoví obecné pravidlo, že se zdravotní péče poskytuje „**v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy**“, což je v podstatě vymezení poskytování péče *lege artis*, a v § 12 odst. 1 upravuje poskytování péče „na základě spolupráce a účelné dělby práce při zachování jednoty odborné péče o zdraví člověka a osobní odpovědnosti za poskytovanou péči, přičemž ve zdravotnických zařízeních mohou péči poskytovat jen oprávnění zdravotničtí pracovníci.“

Namísto § 56 odst. 1 a 2 zákona o péči o zdraví lidu měl soud patrně na mysli § 55 odst. 1 a 2, podle kterých ve znění platném v době události:

- 1) „Zdravotničtí pracovníci jsou povinni vykonávat zdravotnické povolání svědomitě, poctivě, s hluboce lidským vztahem k občanům a s vědomím odpovědnosti ke společnosti“.
- 2) „Každý zdravotnický pracovník je povinen zejména:
 - a) vykonávat své povolání v rozsahu a způsobem, pro něž zásady určuje ministerstvo zdravotnictví ve spolupráci s profesními organizacemi,
 - b) převzít a řádně plnit i mimořádné zdravotnické úkoly uložené mu dočasně v důležitém obecném zájmu,
 - c) poskytovat neprodleně první pomoc každému, jestliže by bez této pomoci byl ohrožen jeho život nebo vážné ohroženo zdraví a není-li pomoc včas dosažitelná obvyklým způsobem, a zajistit mu podle potřeby další odbornou péči,
 - d) zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dověděl při výkonu svého povolání, s výjimkou případů, kdy skutečnost sděluje se souhlasem ošetřované osoby; povinnost oznamovat určité skutečnosti uložená zdravotnickým pracovníkům zvláštním právním předpisem^{10a} není tím

dotčena. Povinností mlčenlivosti není zdravotnický pracovník vázán v rozsahu nezbytném pro obhajobu v trestním řízení a pro řízení před soudem nebo jiným orgánem, je-li předmětem řízení spor mezi ním, popřípadě jeho zaměstnavatelem a pacientem, nebo jinou osobou uplatňující práva na náhradu škody nebo na ochranu osobnosti v souvislosti s poskytováním zdravotní péče."

Odvolací soud však neuvádí, které konkrétní zákonné ustanovení z výše uvedených měla dovolatelka porušit. V odůvodnění ovšem konkretizuje, v čem spatřuje pochybení dovolatelky takto:

- 1) spoléhala při telefonních kontaktech od 15:00 do 20:52 h pouze na skutečnosti a subjektivní informace sdělované poškozenou a nezjistila reálný stav porodu vlastním vyšetřením (str. 5 a 7),
- 2) bez vyšetření poškozenou telefonicky ubezpečovala, že porod ještě nezačal, probíhá fyziologicky a bez komplikací a že není potřeba zajistit lékařskou péči a přivolat záchrannou službu, aniž by si uvědomovala individuálnost vnímání bolesti a subjektivnost údajů uváděných rodičkou (str. 5, 6 a 7),
- 3) nedoporučila poškozené přivolání záchranné služby ani okamžitý odjezd do porodnice, ani sama záchrannou službu nepřivolala, a to ani v době, kdy jí bylo sděleno v průběhu jízdy k poškozené, že porod již probíhá, a to i přes skutečnost, že věděla, že může dojít v průběhu porodu ke komplikacím, spoléhala tak na svoji zkušenost a podcenila situaci, rizika a komplikovanost porodu (str. 5, 6, 7 a 8),
- 4) nebyla včas před porodem na místě u rodičky a dostavila se k porodu až v závěrečné fázi (str. 6),
- 5) ve smyslu § 5 odst. 1 písm. e) nepečovala o rodičku ve všech porodních dobách, poskytovala rodičce odborné rady, jímž tato důvěřovala, aniž mohla poskytované rady konfrontovat s objektivním vyšetřením, které by prokázalo, že stav rodičky odpovídá skutečnostem rodičkou telefonicky tvrzeným, a tento postup byl v rozporu s požadavky na odbornou, kvalifikovanou péči poskytovanou v souladu s poznatky lékařské vědy.

K vytýkaným pochybením se dovolatelka vyjadřuje následovně:

Je potřeba zdůraznit, že rodička nebyla primárně v péči porodní asistentky, byla v době těhotenství v péči lékařů a nemocnice, kteří také měli primární povinnost ji poučit o jejím zdravotním stavu a o porodní péči, která ji čeká, včetně informací o tom, kdy odjet do porodnice. Role porodní asistentky byla doplňková – jako doprovod do porodnice ve formě psychické podpory, tzv. duly.

Spoléhání se na sdělení pacienta/klienta je ve zdravotnictví, kdy je vztah mezi zdravotnickým pracovníkem a pacientem/klientem především založen na vzájemné důvěře, běžné a nezbytné. Zcela běžně se pacienti telefonicky obrací na svého obvodního lékaře a na základě konzultace po telefonu lékař vyhodnocuje, zda je důvod k vyšetření. Takovou spolupráci nelze kriminalizovat.

Teprve v případě, že by pacient prokazatelně telefonicky udával známky nebezpečné patologie, ale zdravotnický pracovník by to podcenil a například nenabídl a nezajistil potřebnou péči, pak by se mohlo jednat o porušení povinností zdravotnického pracovníka. V případě dovolatelky ovšem nic takového nenastalo a žádné náznaky možné patologie nebyly dány.

Dovolatelka při návštěvě poškozené v inkriminovaný den **v 13.30 h ji vyšetřila** a zjistila, že ozvy dítěte jsou v pořádku a ani dalšími vyšetřeními nezjistila jiné riziko či rozvíjející se patologii. Poškozená udávala, že cítí něco zvláštního v břiše, jako velmi slabé stahy po 30 minutách. Nejednalo se však o rozběhlý porod, ale předporodní období – tzv. poslíčky, které by nebyly důvodem pro přijetí do nemocnice. Poškozená udávala, že se cítí dobře. Navíc v tu chvíli dovolatelka projevila značnou dávku

opatrnosti, když nabídla poškozené přivolání taxislužby, která to odmítla s tím, že se cítí dobře, a když jí také dovolatelka požádala, aby jí po příjezdu domů dala vědět, zda je v pořádku. Také se domluvily, že ještě nejpozději ve 20 hodin jí poškozená zavolá, aby se domluvily na případný postup během noci.

Následoval plánovaný telefonát poškozené kolem 17. hodiny, kdy udávala, že se její stav nezměnil, a kdy na dotaz dovolatelky, zda má za ní přijet, poškozená neprojevila toto přání. Dovolatelka na to reagovala tak, že jí sdělila, aby jí kdykoliv zatelefonovala, pokud by potřebovala konzultaci a nejpozději podle domluvy kolem 20. hodiny.

V tento moment (v 17.00 h) opět nebyl důvod k odjezdu do porodnice, ani k tomu, aby jí ho dovolatelka doporučovala, nebo dokonce aby jí doporučovala přivolání záchranné služby. Stav poškozené v té době vůbec nešlo klasifikovat jako běžící porod dle všech informací z odborných učebnic i z informací na webech nemocnic, které dovolatelka během řízení předložila jako důkazy. V té době nic nenasvědčovalo tomu, že porod běží, ani poškozená neudávala žádné potíže.

Pokud by poškozená bývala zatelefonovala do porodnice a popsala jim svůj stav (cítila se v pořádku, kontrakce nepravidelné asi po 30 min., voda ještě neodtekla), s vysokou pravděpodobností by jí bylo sděleno, že to ještě není na odjezd do porodnice. V takovém stavu porodnice běžně posílají rodičky zpět domů.

Především je zde potřeba zdůraznit několik věcí – jednak, že v době před odjezdem do nemocnice jsou všechny rodičky v českém systému péče bez kontinuálního dohledu a bez péče zdravotníka, a tudíž subjektivně posuzují svoje stahy, přicházející porod a vhodnou dobu odjezdu do porodnice. Za druhé pak dovolatelka v tento moment neměla žádné oprávnění přijet bez pozvání vyšetřit poškozenou nebo jí volat záchrannou službu.

Pokud je dovolatelce vytýkáno, že poškozená nebyla i kolem 17. hodiny vyšetřena, pak je potřeba upozornit, že toto je naprosto běžná praxe při standardní péči o těhotné. Před příjezdem do porodnice jsou ženy doma bez jakékoliv péče, nemají nárok na příjezd porodní asistentky k sobě domů, a proto samy vyhodnocují, zda je čas jet do porodnice na základě dostupných a ustálených informací nebo na základě telefonátu do porodnice.

V tom, že se dovolatelka kolem 17. hodiny nedostavila k poškozené domů a nevyšetřila ji, nelze spatřovat pochybení nebo porušení povinností. Právě naopak, telefonická konzultace mezi poškozenou a dovolatelkou a možnost poškozené přivolat si dovolatelku k sobě domů byla nadstandardní službou, která spíše mohla přispět k včasnému odhalení problému a snížení rizik, což se tedy bohužel v tomto případě nestalo. Vzhledem k tomu, že ženy tuto službu běžně nemají k dispozici, a tedy nejsou pod dohledem žádného zdravotnického pracovníka a nemají možnost si nikoho přivolat (kromě záchranné služby, která však není určena k řešení konzultací s rodičkami a posádka záchranné služby nemá vzdělání a zkušenosti v oboru porodní asistentka), nesporně z toho vyplývají ještě větší rizika.

To, že dovolatelka byla poškozené k dispozici na telefonu a na její přání k ní byla ochotna přijet, tedy nebylo pochybením, ale naopak nadstandardní službou snižující rizika (přestože komplikace tím pochopitelně nelze zcela vyloučit).

Zásadní je pak otázka, zda si poškozená vyžádala návštěvu a péči dovolatelky. Je totiž nepochybné, že bez jejího pozvání a souhlasu by dovolatelka neměla vůbec oprávnění k vynucení si návštěvy a vstupu do jejího bytu, k provedení vyšetření, která nelze provádět bez souhlasu ženy, a také k vyúčtování těchto služeb, které poskytuje jako soukromá porodní asistentka a které nejsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění.

Obdobně dovolatelka neměla ani oprávnění volat poškozené záchrannou službu bez jejího souhlasu, neboť by se jednalo o porušení povinné mlčenlivosti zdravotnického pracovníka. Především ale k přivolání záchranné služby nebyl žádný důvod, protože jednak nic nenasvědčovalo komplikacím, ale ani tomu, že by poškozená měla již rozběhlý porod, s kterým by ji bylo možné přijmout do porodnice.

Další telefonát poškozené následoval krátce po 20. hodině, jako bylo dohodnuto. Teprve v tuto dobu sdělila poškozená dovolatelce, že se porod rozbíhá, pociťuje stahy v intervalu 15-20 minut, které jsou stále nepravidelné, ale že si přeje, aby dovolatelka za ní přijela.

S ohledem na to, že nešlo o plánovaný porod doma, ale domluva zněla na doprovod do porodnice, dovolatelka neměla u sebe přesnou adresu poškozené. Proto požádala poškozenou o zaslání sms, kam má přijet. Zaslání sms dovolatelka před odjezdem ke klientkám standardně od nich vyžaduje z více důvodů – jednak, aby měla aktuální číslo, na které se dovolá v případě potřeby (např. pokud by na dveřích nebyl zvonek, nebo pokud klienti nechtějí vzbudit zvonkem děti), ale také aby měla potvrzení, že si klientka objednala její služby.

Poškozená ovšem dovolatelce neposlala sms ihned, což dovolatelka chápala tak, že je všechno v pořádku a že se porod teprve pomalu rozbíhá. Tomu odpovídalo i sdělení poškozené o stazích každých 15-20 minut, což samo o sobě nesvědčí pro natolik rozběhnutý porod, aby byl nutný akutní zásah. Sms s adresou dovolatelce dorazila až ve 20:28 h a asi za 5-10 minut vyjela na udanou adresu.

Přibližně ve 20:50 h jí poškozená znovu telefonovala, byla rozrušená a sdělovala jí, že stahy zesílily a že má pocit na tlačení. Dovolatelka se snažila mluvit s manželem poškozené a sdělovat mu instrukce. V tento moment měla poprvé dovolatelka informaci, že porod je již rozběhnutý, na druhou stranu ale neměla žádný poznatek o přítomnosti patologie, která by vyžadovala přivolání záchranné služby. Vyhodnotila proto, že přijede hned na místo, kde bude moci poskytnout pomoc.

Záchrannou službu mohla ostatně kdykoliv přivolat sama poškozená nebo její manžel, pokud rozpoznali, že se porod rozběhl nebo že něco není v pořádku, a přáli si převoz do nemocnice. Stejně tak se mohli kdykoliv do porodnice vydat sami a dovolatelku informovat, aby přijela tam. Poškozená a její manžel měli nepochybně stejně jako jiné páry očekávající narození dítěte informace o tom, kdy se vydat do porodnice, tím spíše, že oba mají vysokoškolské vzdělání. Pokud si ovšem přáli porod doma za asistence dovolatelky, přestože na tom nebyli předem domluvení, pak je otázkou, proč se s ní na tom předem nedomluvili a proč jí neposlali sms zprávu s adresou ihned, aby mohla přijet pomoci k porodu co nejdříve.

Dovolatelka ovšem s poškozenými nebyla domluvená na porodu doma, ale na doprovodu do nemocnice. Dovolatelka tak nepřevzala jakoukoliv odpovědnost za vedení porodu poškozené, slíbila jí pouze, že ji doprovodí do nemocnice, kde se měl porod realizovat. Dovolatelka nepřevzala tedy ani žádnou povinnost za péči o rodičku ve všech porodních dobách, jak uvádí odvolací soud. Dovolatelka by samozřejmě reagovala na jakýkoliv podnět, který by signalizoval, že je něco v nepořádku. Žádnou takovou informaci však až do 20.50 kritického dne neobdržela a na telefonické sdělení poškozené pak reagovala zcela odpovědně a přiměřeně v souladu se svými profesními povinnostmi.

Když dovolatelka kolem 21. hodiny dorazila na místo, poškozená měla silné stahy a již tlačila a vypadalo to, že porodí. Dovolatelka chtěla poslechnout ozvy plodu, ale žádné nezachytila, a to byla pro ni první známka, že něco není v pořádku. Požádala manžela poškozené, aby přivolał záchrannou službu. Ještě před jejím

příjezdem odtekla zkalená plodová voda a narodilo se dítě, které nejevilo známky života.

Pokud dovolatelka nebyla u rodičky včas a dostavila se až v závěrečné fázi, jak jí je vytýkáno, bylo tomu tak proto, že až do 20:50 h nic nenasvědčovalo tomu, že by byl porod rozběhlý, aby to již bylo na přijetí do porodnice nebo aby to vyžadovalo poskytnutí asistence v domácnosti. Příjezd dovolatelky v závěrečné fázi porodu také byl částečně dán postupem poškozené a jejího manžela, kteří jí okamžitě nezaslali adresu tak, aby mohla okamžitě vyjet po té, co si poškozená objednala její příjezd.

Ohledně výtky, že dovolatelka nepečovala o rodičku ve všech porodních dobách a poskytovala poškozené rady, jímž tato důvěřovala, aniž mohla poskytované rady konfrontovat s objektivním vyšetřením, je třeba opětovně uvést, že zdravotní péči je možné poskytovat pouze se souhlasem pacienta/klienta. Dovolatelka poskytla poškozené takovou péči a takové služby, které si přála nebo vyžádala.

Dovolatelka přitom neměla povinnost nabídnout a doporučit poškozené kontinuální péči a sledování již od zjištění prvotních nepravdivých slabých stahů (od 13.30 h, nebo v 17.00 h), když až do 20.00 h nešlo stav poškozené klasifikovat jako běžící porod. Taková důkladná péče v předporodní době není standardní součástí péče ani v České republice, ani neodpovídá standardům v Západní Evropě. Na požádání klientky by však nepochybně byla schopna takovou péči zajistit, ona ovšem o ni nežádala.

Dovolatelka během řízení **doložila odborné vyjádření profesní organizace porodních asistentek České konfederace porodních asistentek (ČKPA)**, které potvrdilo, že se nedopustila žádného pochybení. Vzhledem k tomu, že soudy nevzaly toto odborné vyjádření vůbec v potaz, nezbyvá nám než reagovat tak, že soudu předložíme odborná vyjádření ve značně širším rozsahu od více zpracovatelů k prokázání profesních standardů porodních asistentek.

Nechali jsme proto posoudit postup dovolatelky a zodpovědět s tím spojené dotazy, znovu ČKPA, další českou profesní organizací porodních asistentek **Unii porodních asistentek (UNIPA)**, i **zahraničními porodními asistentkami a znalkyněmi**, jejichž odborná vyjádření přikládáme v původním jazyce i s jejich neoficiálním překladem. Odborná vyjádření nám byla doručena zatím jen e-mailem, ale jakmile nám originály vyjádření přijdou poštou, dodáme je soudu.

Z vyjádření vyplývá, že:

- není možné dovodit, že v projednávaném případě by dřívějším odesláním poškozené do nemocnice nedošlo ke škodlivému následku, resp. ne všem špatným výsledkům lze předcházet (ČKPA, Lesley Page),
- postup doporučený soudním znalcem Doležalem není běžnou praxí a vedl by ke značným negativním následkům (ČKPA),
- problematické je, že v ČR neexistují oficiálně přijaté a celoplošně platné standardy péče o ženu porodní asistentkou pracující v komunitě (ČKPA),
- v případě, že žena absolvuje obvyklou lékařskou prenatální péči, pak je kontakt s porodní asistentkou jen službou doplňkovou – nejde o standardní péči, ale o péči nadstandardní (ČKPA),
- telefonické konzultace mezi rodičkou a porodní asistentkou jsou častou a běžnou praxí a součástí možných postupů péče, v zahraničí dokonce hrazená z veřejného zdravotního pojištění (ČKPA, UNIPA, Katherine Hales, Jette Aroe Clausen, Barbara Kosfeld, Marianne Indergand-Erni, Lesley Page, Karen Guilliland),
- postup dovolatelky v projednávaném případě byl odpovídající situaci – zůstala s ženou v kontaktu a vyzvala ji, aby žena zavolala, až budou kontrakce

silnější, vyhovění žádosti ženy o příjezd k ní, po nedetekování ozev plodu přivolání záchranné služby a poskytnutí neodkladné pomoci při běžícím porodu (ČKPA, UNIPA, Katherine Hales, Jette Aroe Clausen, Karen Guilliland),

- v projednávaném případě až do 20:50 h nebyl dán důvod k doporučení okamžitého odjezdu do nemocnice nebo přivolání záchranné služby (ČKPA, UNIPA),
- jestliže je žena zdravá a prožívala normální těhotenství, je všeobecně běžnou praxí přijmout popis porodu tak, jak jej žena popisuje (Karen Guilliland),
- bylo by neobvyklé převážet ženu, pokud by byla ve druhé době porodní a tlačila, protože riziko spojené s převozem je větší než kdyby byla na pohodlném místě doma (Karen Guilliland),
- příliš časný odjezd do porodnice má často neblahý vliv na efektivitu kontrakcí a emocionální blaho matky a může vést k nutnosti povzbuzení kontrakcí farmaceutickými prostředky nebo k chirurgickému zákroku (Karen Guilliland),
- pokud porodní asistentka musí pracovat jako tzv. dula, svědčí to o systémovém problému v poskytování zdravotní péče (Lesley Page),
- kontrakce po 20-30 minutách nejsou příznakem porodu – mohou zesílit, ale mohou i vymizet (Jette Aroe Clausen, Lesley Page),
- dovolatelka jednala tak, jak je praxe porodní asistentky přijímána ve Velké Británii (Katherine Hales).

Použití § 11 odst. 1, § 12 odst. 1 a § 55 odst. 1 a 2 zákona o péči o zdraví lidu, které by dovozovalo, že dovolatelka porušila právní povinnost, nemůže obstát. Standard péče neboli lex artis nemá v případě komunitní péče porodních asistentek v ČR striktně formalizovanou podobu, na což upozorňuje i ČKPA. Právní řád v ČR neobsahoval a nadále neobsahuje žádnou úpravu standardů či povinností porodních asistentek při doprovázení žen do porodnic, telefonických konzultací zdravotního stavu, ani obecně poskytování komunitní péče porodními asistentkami. Proto dovolatelce a dalším porodním asistentkám za této situace nezbyvá než se řídit odbornými poznatky, doporučeními Světové zdravotnické organizace a případně standardy péče z vyspělých zemí. Dovolatelka ale nemůže nést negativní následky právního vaku poskytování komunitní péče porodní asistentky.

Je potřeba tedy vyložit, co je obsahem těchto povinností. Přitom je třeba vzít do úvahy, že názor a postoj jednoho znalce je nejméně spolehlivým a přesným vyjádřením obsahu současných vědeckých poznatků, více se lze spoléhat na vytvořené standardy a ustálené postupy na základě dlouhodobé zkušenosti, ale nejpřesněji odráží současné vědění tzv. evidence-based medicine, tedy medicína založená na důkazech. V projednávaném případě však nebylo soudy ani jednou poukázáno na vědecký důkaz o nesprávnosti postupu dovolatelky a znalec žádné odkazy na vědecké práce také nepředložil a pracoval pouze se svými spekulacemi a hodnocením ex post.

Ještě je třeba dodat, že při posuzování případného nedodržení povinností dovolatelky se musí zkoumat i hledisko přičitatelnosti, tedy brát ohled na konkrétní podmínky a objektivní možnosti – např. dovolatelka se nemohla násilím vnutit ke klientce domů bez jejího pozvání, ale i předvídatelnost.

Z výše uvedeného je zřejmé, že nebylo prokázáno, že by dovolatelka porušila některou svou zákonnou povinnost a že by postupovala neodborně či v rozporu s vědeckými poznatky a profesními povinnostmi a standardy.

Zavinění

Podmínkou pro vznik právní odpovědnosti je přítomnost zavinění, tedy vnitřní psychický vztah člověka ke skutečným, které zakládají právní odpovědnost.

V případě dovolatelky je jí vytýkána nedbalost, tedy že věděla, že může ohrozit chráněný zájem, ale bez přiměřených důvodů spoléhala, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí (vědomá nedbalost), nebo sice nevěděla, že svým jednáním může zájem ohrozit, ale vzhledem k okolnostem a svým poměrům to vědět měla a mohla (nevědomá nedbalost).

Dovolatelka se ovšem žádné nedbalosti nedopustila. U poškozené nebyly objektivně ani subjektivně zjištěny žádné známky či příznaky rizikovosti jejího těhotenství či jakéhokoli ohrožení plodu. Těhotná se podrobovala regulární péči ve zdravotnickém zařízení.

Jen shodou okolností se kritického dne dostavila k dovolatelce na předem plánovanou konzultaci a při té příležitosti provedené vyšetření jen potvrzovalo normální průběh těhotenství. Dovolatelka se na základě osobního kontaktu a svého vyšetření mohla ubezpečit, že je vše v pořádku a že těhotenství probíhá zcela normálně a že se dosud nejedná o probíhající porod.

Nebýt uvedeného předem plánovaného setkání by dovolatelka v souladu s předchozím ujednáním pouze reagovala na výzvu těhotné, která byla náležitě poučena, kdy a za jakých okolností a v přítomnosti jakých objektivních či subjektivních skutečností má odjet do nemocnice. Telefonáty poškozené z odpoledne kritického dne měly pouze potvrzovat, že po setkání s dovolatelkou se dostala v pořádku domů, a informovat ji o případné změně jejího stavu.

Obhajoba dovolatelky vycházela z konstantní relevantní judikatury. Poukazovala na to, že její nedbalostní zavinění by bylo možno dovozovat, bylo-li by bezpečně prokázáno, že nejednala náležitě pozorně a opatrně a že měla a mohla předvídat možnost vzniku poruchy či ohrožení nebo že náležitě nereagovala na nečekané změny zdravotního stavu těhotné ženy. Podle přesvědčení dovolatelky taková situace nenastala.

Vina dovolatelky je zásadně vyvozována ze závěrů znaleckého posudku znalce profesora Doležala. Znalec uvedl, že jednání dovolatelky nevyplývalo z nedbalosti či lajdáctví nebo vědomého zanedbání, ale z přesvědčení stoupenců alternativních metod, které jsou svojí koncepcí v rozporu s postupy *lege artis*. Znalec v této souvislosti uvedl, že dovolatelka jako stoupenkyně alternativních metod podcenila komplikovanost porodu, při němž hrozí riziko komplikací.

Dovolatelka je přesvědčena, že uvedené závěry jsou nesprávné a tendenční v její neprospěch, a to právě vzhledem k tomu, že měla těhotnou pouze doprovázet do nemocnice, že se sama přesvědčila, že těhotná je v dobrém stavu, a že následné informace takový stav potvrzovaly. Dovolatelka je ostatně rovněž přesvědčena, že poskytnuté informace odpovídaly skutečnosti a že k nečekané změně a započetí překotného porodu došlo až okolo 20.30 h kritického dne.

Odvolací soud dovolatelce klade za vinu, že v tuto chvíli nedoporučila přivolání záchranné služby ani okamžitý odjezd do nemocnice, přitom sám konstatuje, že první informace o tom, že porod již probíhá, zastihla dovolatelku již v průběhu její jízdy k poškozené, a dovolatelka tedy právem předpokládala, že bude v každém případě první, kdo za dané situace může poskytnout rodičce náležitou péči (což se stalo a je to potvrzeno provedenými důkazy).

Dovolatelka je naproti tomu přesvědčena, že žádné své povinnosti neporušila, že náležitě hodnotila veškeré konkrétní okolnosti a skutečnosti a že jednala náležitě odpovědně, pozorně a opatrně, a že tedy není vinna.

Četné případy bývalých klientek dovolatelky potvrzují, že dovolatelka při poskytování péče ženám bezdůvodně nespolečá na to, že rizika nenastanou, ani není o těchto rizicích neinformovaná. Naopak zodpovědně posuzuje zdravotní stav a rizika u každé

ženy a je přiměřeně opatrná, a pokud dojde k závěru, že jsou dána rizika, odešle ženu do porodnice. Před projednávanou událostí takto odeslala do péče nemocnice tyto ženy, které souhlasily s uvedením svých osobních a kontaktních údajů soudu – (anonymizováno).

Z výše uvedeného vyplývá, že dovolatelka se žádné nedbalosti nedopustila, ani v tomto konkrétním případě, kdy rodičku vyšetřila, chtěla jí následně zavolat taxi, následně domluvila telefonáty, aby zůstala s poškozenou v kontaktu, pak s ní komunikovala a ptala se, jestli se něco změnilo, na její přání hned přijela k ní a při zjištění komplikace okamžitě adekvátně reagovala. Nedbalosti se dovolatelka nedopouští ani v dalších případech, což jí může potvrdit řada žen, které odkázala na péči v nemocnici, když se jí něco nezdálo.

Příčinná souvislost

Podmínkou vzniku odpovědnosti je nejen protiprávní jednání a škodlivý následek, ale musí být prokázáno, že škodlivý následek je skutečně následkem daného protiprávního jednání, neboli že mezi jednáním a následkem je příčinná souvislost.

Soudy se při svém rozhodování opíraly o tvrzení znalce, že kdyby dovolatelka poškozenou včas odeslala do porodnice, nešťastné události by bylo možné předejít. Odvolací soud dokonce v rozsudku tvrdí, že *„není pochyb o tom, že pokud by poškozená včas odjela do porodnice, pak na odborném pracovišti, pod kontrolou lékaře a přístrojů, by takovýto následek byl odvratitelný a k smrtícímu následku – k úmrtí plodu, by nedošlo.“*

Jedná se přitom pouze o spekulaci, která nemá oporu v žádném vědeckém podkladu, neboť nebylo prokázáno, že v nemocnici tyto škodlivé následky nenastávají. Právě naopak – z Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR byly zjištěny informace (viz přílohy) o tom, že v roce 2011 se narodilo 250 mrtvých dětí, z toho 25 v 39. týdnu těhotenství, v roce 2010 se narodilo 218 mrtvých dětí, z toho 27 v 39. týdnu těhotenství. Naprostá většina těchto dětí zemřelých v 39. týdnu těhotenství se narodila při porodu vedeném lékařem ve zdravotnickém zařízení.

V projednávaném případě se navíc ani znalci neshodli na příčině úmrtí dítěte – znalec Antonín Doležal zpochybnil nález znalců z oboru soudního lékařství, že se jednalo o předčasné odlučování lůžka placenty. Pokud je příčina smrti dítěte sporná, stejně jako otázka, kdy ke smrti došlo, není možné se zabývat, do jaké míry bylo možné určitou příčinu smrti v nemocnici vyloučit či omezit a zda vůbec to bylo možné, je otázkou, jak může být škodlivý následek bez dalšího přičítán jednání dovolatelky.

Navíc s ohledem na to, že výše je vysvětleno, že péče dovolatelky byla pouze doplňková (nadstandardní), když poškozená byla v těhotenství v péči lékařů, není zřejmé, jak mohlo jednání dovolatelky, které spočívalo v odpoledním vyšetření poškozené a následném telefonním kontaktu, kdy se dovolatelka dotazovala, zda se něco na zdravotním stavu nezměnilo a kdy na přání poškozené k ní přijela, způsobit škodlivý následek. Pokud by totiž dovolatelka nebyla do péče nijak zapojena, je velmi pravděpodobné, že poškozená by jako většina těhotných vyčkávala dle standardních pokynů nemocnic doma až do pravidelných kontrakcí nebo „prasknutí vody“ a buď by porodila doma bez pomoci při překotném porodu mrtvé dítě, nebo by ještě stihla vyjet do nemocnice, ale vzhledem k tomu, že dítě zemřelo ještě před porodem a porod byl rychlý, porodila by pravděpodobně mrtvé dítě cestou autem či sanitkou nebo až v nemocnici.

Z výše uvedeného je zřejmé, že příčinná souvislost není ani zdaleka postavena na jisto, ale jde pouze o nepodložené spekulace.

Porušení práva na spravedlivý proces

Rozhodnutí bylo vydáno v důsledku porušení procesních pravidel spočívajících v odepření procesních práv zakládajících nezákonnost rozhodnutí z důvodu porušení práva na spravedlivý proces

Jak už jednou shora dovolatelka rozváděla, může za určitých okolností dle jejího názoru směřovat dovolací důvod v případě extrémních porušení procesních práv, které je porušením práva na spravedlivý proces v ústavněprávním slova smyslu, a to za situace, kdy je zjevné, že toto porušení ovlivňuje hmotněprávní kvalifikaci. Během řízení byla porušena procesní práva dovolatelky natolik, že z řízení vzešlý hmotněprávní závěr je tím natolik ovlivněn, že není možné vést samostatnou úvahu o jeho správnosti.

Dovolatelka v řízení navrhovala a předložila řadu důkazů, které nebyly provedeny, aniž by se soud s jejich neprovedením jakkoliv vypořádal v rozsudku. Kromě toho navrhla dovolatelka zpracování revizního znaleckého posudku a **podrobně odůvodnila**, proč považuje závěry znalce Antonína Doležala za mylné a tendenční. Jen pro připomenutí, tento znalec v trestním řízení, ve kterém jde o vinu či nevinu člověka, si „vymyslel“ začátek porodu. Jeho přístup, kdy vystupuje proti údajným alternativním proudům, je rovněž neprofesionální a nepřijatelný, protože jako znalec nemá vystupovat proti nějakým názorovým proudům, ale má předkládat odborné a vědecké důkazy, které má podložené, což se nestalo.

Kromě toho znalec není odborníkem v oboru porodní asistence, ale v oboru gynekologie a porodnictví. Dovolatelka předložila závěry České konfederace porodních asistentek, ale k nim soud bez odůvodnění nepřihlédl a vycházel pouze z nepodložených závěrů odborníka z jiné odbornosti než je dovolatelka.

Konkrétně nezbytnost vyjádření kvalifikovaného odborníka z oboru samostatné porodní asistence se zaměřením na komunitní péči považuje dovolatelka za stěžejní. Pro správné posouzení právní odpovědnosti je nutné, aby se vyjádřil odborník, který je pro daný medicínský problém kvalifikován. Ve sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek je pod číslem 20/2000 uvedeno stanovisko, že znalecký posudek musí vypracovat znalec příslušné odbornosti a je nepřípustné, aby posudek vypracoval znalec jiné odbornosti. Obdobný závěr je obsažen v rozhodnutí Nejvyššího soudu, který se vyjádřil tak, že je-li jádrem odborného posouzení, zda postup byl či nebyl lege artis, nelze se spokojit ze znaleckým posudkem jiného odvětví (sp. zn. 1 Tzn 9/97). Znalcům lékařům porodníkům, nepřisluší hodnotit postup samostatné porodní asistentky, která má jiná kritéria činnosti, ač jde o obor příbuzný, posoudit profesní povinnosti a jejich dodržení u dovolatelky může jen odborník v oboru samostatné porodní asistence. Lékař-porodník nezná a ani nemůže znát rozsah profesních povinností ani vzdělávacího programu zdravotníka-samostatné porodní asistentky, a není tak kompetentní posoudit, zda tento zdravotník porušil své profesní povinnosti (stejně viz např. in: Mach, J.: Lékař a právo. Praktická příručka pro lékaře a zdravotníky. Grada Publishing, Praha 2010, str. 88 až 94).

Vedle výše uvedeného dovolatelka dodává, že jmenovaný znalec byl vůči ní podjatý, vzhledem k tomu, že ohledně činnosti dovolatelky zastává striktně odlišné profesní stanovisko. Tato skutečnost zásadním způsobem zpochybňuje nezávislost a nestrannost znalce, nehledě k tomu, že již samotné rozdíly v profesním náhledu na určitou odbornou otázku jsou v odborné literatuře považovány za důvod podjatosti znalce (např. opět publikace JUDr. Macha výše).

Odvolací soud tvrdí (str. 5), že znalec konstatoval, že teoreticky nelze pokládat za chybu volbu porodu doma s porodní asistentkou, což „zcela vyvrací námítky obžalované o podjatosti soudního znalce a jeho předpojatosti k domácím porodům“.

Dále soud uvádí, že znalec konstatoval, že porod doma vždy představuje riziko, nicméně ještě riziko přijatelné, přičemž primární pochybení dovolatelky spočívalo v něčem jiném.

I přes tvrzení odvolacího soudu o nepodjatosti znalce je skutečnost taková, že znalec opakovaně vystupoval militantně proti porodům doma v médiích, ve kterých jednak uráží a zesměšňuje ženy, které si volí porod doma, ale též přehání rizika porodu doma a bagatelizuje rizika porodu v nemocnici, což je v rozporu se stanoviskem Světové zdravotnické organizace, v rozporu s prohlášením Mezinárodní federace gynekologů a porodníků a v rozporu s celou řadou zahraničních studií, které potvrzují srovnatelnou bezpečnost porodu doma a v nemocnici u nízkorizikových žen při asistenci porodní asistentky.

V jednom svém článku znalec uvádí: „Myslím, že se čeká na víc mrtvol. Ve chvíli, kdy při porodu doma zemře několik rodiček, tak snad konečně těm poblouzněným dámám dojde, že porod doma je hazard se životem“.¹ V jiném článku zase tvrdí: „...nikdy bych si nedovolil záměrně rodit v domácnosti mimo bezpečné prostředí porodnice. To znamená, že jsem proti porodům v domácnosti i za přítomnosti lékaře. Neumím si představit, jak by mohla takovou službu zodpovědně vykonávat porodní asistentka, po čtyřech letech praxe, která bude mít zkušenosti maximálně ve stovkách porodů.“²

Návrh

Dovolatelka navrhuje, aby z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud ČR shledal toto dovolání důvodným a obě napadená rozhodnutí zrušil a zprostil dovolatelku obžaloby.

Dovolatelka též navrhuje, aby jí byly uhrazeny náklady řízení.

David Zahumenský
advokát

¹ Orgasmický porod, 6. 11. 2008. <http://zdravi.e15.cz/denni-zpravy/z-domova/orgasmicky-porod-387596>

² Rána pod pás ženské emancipaci, 4. 3. 2003. Dostupné z: <http://www.gynstart.cz/messages.php?sid=105>